

Samenwerken aan sterke wijken – Samen sterker de toekomst in

Inhoudsopgave

	pag.
Samenvatting	2
Hoofdstuk 1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding: 10 jaar wijkgericht werken in Delft	2
1.2 Leeswijzer	5
1.3 Nieuwe koers: vraaggestuurd en stijging & binding	5
1.4 Relatie met Wet maatschappelijke ondersteuning, bestaand en nieuw beleid	7
1.5 Doorontwikkeling van het samenwerken in de wijken	9
Hoofdstuk 2 De werkwijze van de Delftse wijkaanpak	10
2.1 Inleiding	10
2.2 De cyclus van de wijkaanpak	10
2.3 Meer dan een cyclus: de rol van de wijkcoördinatoren	11
2.4 De rol van samenwerkingsverbanden	11
2.4.1 Samenwerking met bewoners	11
2.4.2 Samenwerking met professionals	12
2.5 Stimuleren van bewonersinitiatieven	13
Hoofdstuk 3 Doorontwikkeling van de Delftse wijkaanpak	14
3.1 Inleiding	14
3.2 Signalering en agendering vanuit de wijk	14
3.2.1 Extern: het wijkcoördinatieteam (WCT)	14
3.2.2 Intern: beleidsprogramma's en vakteams	15
3.3 Programmerende kracht van de wijkprogramma's	15
3.4 Samenwerking tussen bewoners, gemeente en partners	16
3.4.1 Voorwaarden voor duurzame samenwerking	16
3.5 Uniformiteit versus maatwerk per wijk en buurt	17
3.5.1 De wijken nader bekeken	18
3.6 Stedelijk beleid en de wereld van de wijken en buurten	19
3.7 Werkwijze gemeengoed bij bewoners	20
3.8 De verbindende rol van de wijkcoördinatoren	22
Hoofdstuk 4 Financiën	23
4.1 Inleiding	23
4.2 Overzicht van financiën	23
4.3 De rol en toekomst van het wijkbudget	24
Hoofdstuk 5 Met samenwerken in de wijken, stevig de toekomst in	26
5.1 Inleiding	26
5.2 Doelstelling 1: Meer kennis over en inzicht in de wijken en buurten	26
5.3 Doelstelling 2: Verdiepen en verbreden van de samenwerking	27
5.4 Doelstelling 3: Verbindende rol van de wijkcoördinatoren	27
5.5 Doelstelling 4: Differentiëren op zowel proces als inhoud	27

Samenvatting

Hoofddoelstelling van het programma Samenwerken in de wijken voor alle Delftse wijken en buurten is:

- *“Samenwerken aan sterke wijken door het bevorderen en stimuleren van stijgingsprocessen (bewoners komen vooruit in hun buurt/wijk) en processen van binding (bewoners voelen zich thuis, zijn betrokken bij de buurt/wijk en elkaar)”*

Er wordt aan de hoofddoelstelling gewerkt door samenwerking met (stedelijke) beleidsmakers, partnerorganisatie en bewoners aan vier (proces)doelstellingen:

- Vergroten van kennis en inzicht (wijkbarometer en analyse)
- Differentiëren per wijk op grond van analyse
- Stevige samenwerkingsverbanden (met name in aandachtsbuurten)
- Verbindende rol van de wijkcoördinator
- Versterken van participatie en vraaggestuurd wijkprogramma

Het programma Samenwerken in de wijken realiseert de doelstellingen door te werken aan de volgende activiteiten:

Paragraaf 3.2 Signalering en agendering vanuit de wijk

- Het wijkcoördinatieteam (WCT) meer verbinden aan interne gemandateerde beleidsafdelingen (signaleren en agenderen, maar ook ambities ophalen) en daarmee een balans te vinden tussen het stedelijk beleid, de programma's van partnerorganisaties en bewoners
- Invulling geven aan de behoefte vanuit het WCT om beleidsmakers en beslissers van partnerorganisaties te betrekken bij de totstandkoming van de wijkprogramma's in het kader van leefbaarheidbeleid in de wijken
- In de cyclus van het wijkprogramma 2010 en verder en de begrotingscyclus van de gemeente en partners worden er jaarlijks gezamenlijke afspraken gemaakt over de inzet (instrumenten, menskracht, geld) van gemeente en partners
- Vanaf 2010 gaan we werken met tweejaarlijks wijkprogramma's met activiteiten per jaar. Hierdoor ontstaat er in de wijkcyclus meer ruimte en tijd voor uitvoering. Ook sluiten we met een tweejaarlijkse cyclus aan op de looptijd van de wijkbarometer (eveneens 2 jaar). Tussentijds zal er per jaar gerapporteerd en verantwoord worden.
- Ervoor zorgen dat het vakteam Wijkzaken in het juiste (veelal vroegtijdig) stadium wordt betrokken. Dit leggen we vast in de clusterbrede verbetertrajecten: de Keten Openbare Ruimte, het Projectmatig Werken en programmateam Wijk en Stad. Hiermee kunnen wijkcoördinatoren nog beter hun signalerende en agenderende taak aan de voorkant van het proces bij projecten (of het opstarten daarvan) vervullen
- Onderzoeken of we een digitaal logboek kunnen invoeren om signalen uit de wijk en buurt vast te leggen voor interne en externe professionals in de wijk. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor privacy. Bekeken wordt in welke mate de invoering van de landelijke Verwijsindex en het signaleringssysteem risicojongeren, aangrijpingspunten bevatten die in deze behoefte voorzien.

Paragraaf 3.3 Programmerende kracht van de wijkprogramma's

- Vanaf 2009 gaan we met partnerorganisaties de programma's of programma-onderdelen op het gebied van leefbaarheid op elkaar afstemmen door deze jaarlijks (voorafgaand aan het uitvoeringsjaar) met elkaar te synchroniseren en vast te leggen een gezamenlijke agenda
- De geformuleerde beleidsambities inventariseren uit de nota's en dezen aangrijpen om nauwer samen te werken met zowel de sociaal-maatschappelijke beleidsprogramma's als de fysiek ruimtelijke vakteams.

- Maatschappelijke programma's en vakteams van de gemeente en partnerorganisaties actiever betrekken door vaste aanspreekpunten te creëren bij beleidsafdelingen en door aan te sluiten bij bestaande overleggen met partners zoals het sociaal overleg met de corporaties van Wonen Zorg en Welzijn

Paragraaf 3.4 Samenwerking tussen bewoners, gemeente en partners

- De beschrijvingen en analyses uit de wijkbarometer en de stadsbarometer meer agenderen als een gezamenlijk vertrekpunt bij de beleidsafdelingen van de gemeente en partnerorganisaties
- Onderzoeken of de wijkbarometer verbreed kan worden naar de monitorinstrumenten van de partnerorganisaties (met name: corporaties) en daarmee aan te sluiten bij de onlangs geïntroduceerde Leefbaarometer van het Ministerie VROM en Directoraat Generaal WWI
- Binnen het cluster Wijk en Stadzaken vervult het programma Samenwerken in de wijken nadrukkelijker een verbindende rol op het sociaal-economisch terrein, in een tandemconstructie met (senior) projectleiders van het vakteam Projecten. Daarnaast onderhouden we de verbindende rol op het fysieke terrein met de vakteams en partners die zich bezighouden met de fysieke openbare ruimte

Paragraaf 3.5 Uniformiteit versus maatwerk per wijk en buurt

- Projectorganisaties rondom gebiedsontwikkelingen of herstructureringen te verbinden met het proces van de wijkaanpak in de wijken. Veelal betreft het hier de combinatie tussen fysiek ingrijpen vanuit projecten en sociaal-economische activiteiten van het wijkprogramma. Dit wordt georganiseerd op het niveau van de projectleiders en de wijkcoördinatoren
- De inzet op de leefbaarheid van aandachtsbuurten gezamenlijk met partnerorganisaties bepalen. De gebiedsagenda van de Woonvisie vormt daarbij het uitgangspunt. Voor 2009 zijn dit de 4 aandachtsbuurten in de Buitenhof, Bomenwijk en Poptahof. Monitoren van de voortgang en bijstellen van de inzet gebeurt jaarlijks
- De incidentele inzet van 16 uur per week opbouwwerk in de wijk Voordijkshoorn/Harnaschpolder met ingang van 2010 structureel beleggen en onderdeel maken van de productafspraken van de BWD (uitbreiding van structurele middelen per 2010)

Paragraaf 3.6 Stedelijk beleid en de wereld van wijken en buurten

- Analoot aan de samenwerking tussen Wijkzaken en Stadsbeheer, Milieu en Mobiliteit, wordt vanaf 2009 de focus gelegd in de groeiende samenwerking met de maatschappelijke programma's (Jeugd en Onderwijs, Wonen Zorg en Welzijn, Integratie Veiligheid en Integratie en Inburgering) als mede de sector TOR, om daarmee meer verbinding en samenwerking te krijgen in het realiseren van beleidsambities in wijken en buurten

Paragraaf 3.7 Werkwijze gemeengood bij bewoners

- Het verder uitbouwen van de relaties met (formele en informele) bewonersgroepen, bewonersoverleggen en actiegroepen in de stad.
- Voor Delft betekent het principe van een wijkcontract dat er met ingang van 2010 gestart wordt met 2-jaarlijkse wijkprogramma's. Hierin stellen we samen met partners een agenda, projecten en activiteiten vast, die gezamenlijk worden ondertekend en gepresenteerd aan de wijk.
- In het kader van de Wmo moeten we burgers en bewoners betrekken bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Deze wijze van participatie is bij wet geregeld via de Wmo. De gemeente organiseert hiervoor een Wmo raad en clusteroverleggen (te weten: panel gehandicapten, jongerenraad en overleggen op het niveau van de wijk). Het cluster voor wijken en buurten als formeel inspraakorgaan, gaan we koppelen aan de

reeds bestaande bewonersoverleggen. Met behulp van jaarlijks terugkerende Wmo-onderwerpen op de agenda kunnen deze bestaande, geformaliseerde bewonersoverleggen fungeren als overleg en inspraakorgaan vanuit de Wmo kaders. Invulling hiervan vindt plaats vanaf 2009

- In samenwerking met bewoners gaan we in 2009 en 2010 meer activiteiten en plekken creëren waarin bewoners elkaar spontaan kunnen ontmoeten. Ontmoeten creëert hier een gevoel van familiariteit en thuis voelen, maar kan ook leiden tot kapitaalkrachtige en duurzame sociale relaties
- Samen met bewoners wordt invulling gegeven aan de waardering van de speelruimte van jonge kinderen tot tieners door onder andere de invoer van de digitale speelkaart (onderdeel nota Ruimte voor Spelen)
- Om bewoners completer, begrijpelijker en sneller van dienst te zijn wordt er vanaf 2009 een communicatiemedewerker aangesteld die de processen in het afhandelen van brieven, e-mails, klachten stroomlijnt
- We gaan experimenteren met kleinschalige vormen van zelfbeheer van voorzieningen in de openbare ruimte door bewoners

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding: 10 jaar wijkgericht werken in Delft

In 2008 wordt er 10 jaar wijkgericht gewerkt in Delft. Dit geeft aanleiding om stil te staan bij deze werkwijze en de opbrengsten hiervan, te reflecteren en vooruit te kijken.

In 2002, na vier jaar wijkgericht werken en met de start van een nieuw college, werd er ook teruggeblikt op de ervaringen tijdens de eerste periode en werd de balans opgemaakt. Op basis daarvan werden de uitdagingen voor de doorontwikkeling van de wijkaanpak bepaald (Nota doorontwikkeling wijkaanpak, 2002). De uitdagingen waren om sterker vraaggericht en resultaatgericht te gaan werken, het participatieproces te verhelderen en versterken, bewonersinitiatieven en zelfbeheer te stimuleren en de wijkaanpak in de binnenstad nadrukkelijker vorm te geven. Met deze uitdagingen geformuleerd, waarin de nota doorontwikkeling wijkaanpak fungeerde als een kompas, zijn daar vanaf 2002 goede vorderingen mee gemaakt. De vraag van bewoners is een veel belangrijker vertrekpunt geworden en zijn er in de wijken en buurten volop verbeteringen gerealiseerd uitgaande van de wensen, behoeften en problemen van bewoners. Een goed voorbeeld hiervan is de realisatie van alle verbeteringen in het kader van de verkeersveiligheid en het verminderen van allerlei ergernissen in de openbare ruimte. Ook is er veel geïnvesteerd in het verbeteren van de contacten tussen bewoners en vergroten van de betrokkenheid bij de buurt en bij elkaar. De uitwerking en inzet van het Kunst in de Wijkenprogramma bleek daarbij een uitstekend middel en droeg er tegelijkertijd aan bij dat bewoners meer in contact kwamen met kunst en cultuur. Om het stimuleren van bewonersinitiatieven kracht bij te zetten zijn verschillende nieuwe methodieken ontwikkeld, zoals de regeling van de straatfeestcheques, Fleur Op en de verkiezing van de Leukste straat van Delft.

1.2 Leeswijzer

Deze nota is als volgt opgebouwd. In het eerste hoofdstuk worden de kaders van het wijkgericht werken en samenwerken in de wijken uiteengezet mede in relatie tot de bestaande beleidskaders. In hoofdstuk twee wordt de ontwikkeling van de werkwijze van het wijkgericht werken in Delft in de afgelopen 10 jaar beschreven en de opbrengsten daarvan belicht. In het derde hoofdstuk wordt het wijkgericht werken in Delft kritisch onder de loep genomen om lering te trekken uit de ervaringen. Vervolgens worden deze ervaringen gekoppeld aan de opgave waar het wijkgericht werken in 2008 – maar vooral ook in de toekomst – voor staat. Het vierde hoofdstuk geeft een overzicht van de financiën van het programma en in het bijzonder de rol en de toekomst van de wijkbudgetten. Hoofdstuk vijf sluit af met vier uitdagingen voor de toekomst die het samenwerken in de wijken meer verdieping geven, het partnerschap met organisaties en bewoners meer borgen en de noodzaak van het samenwerken in de wijken met partners en bewoners een nieuwe richting geven

1.3 Nieuwe koers: vraaggestuurd en stijging & binding

Met de Delftse wijkaanpak zijn de afgelopen jaren resultaten geboekt en vruchtbare samenwerkingen gevonden om de leefbaarheid in wijken te bevorderen. Gelijktijdig met deze vorderingen veranderde de landelijke en lokale context van het wijkgericht werken. Allereerst speelt al geruime tijd het debat over de kloof tussen overheid en burger een belangrijke rol voor de wijze waarop (lokale) overheden burgers betrekken bij het maken en uitvoeren van beleid. Daarnaast is sinds 2006 de aandacht voor de sociale en economische ontwikkeling van wijken en buurten, haar bewoners en voor de processen van sociale stijging sterk toegenomen.

In 2005 heeft de Burgerlijke Raad voor het Regeringsbeleid (BRR) een nota gepubliceerd over het wijkgericht werken. De BRR is een onafhankelijk en zelfbenoemd adviesorgaan

voor de Nederlandse regering dat ongevraagd advies uitbrengt. Anders dan de gevestigde staatsadviesorganen onderzoekt de BRR niet hoe beleid bedacht door de politiek uitgezet kan worden, maar hoe beleid afgestemd kan worden op de wensen en behoeften van burgers. De BRR staat een meer vraaggestuurd politiek bestel voor met inspraak en participatie, in plaats van het aanbodgerichte stelsel. Deze vraaggestuurdheid komt niet zozeer voort uit idealisme, maar uit realisme; er moet een duurzaam draagvlak bij de burger zijn over datgene wat over hem wordt beslist. Het rapport 'Van kloof naar klik' (2005) van de BRR onderstreept het debat over de relatie overheid en burger. Deze nota pleit voor een vruchtbare samenwerking die leidt tot een nieuwe visie op staat, overheid en democratie die zich verhoudt tot de nieuwe sociaal-culturele werkelijkheid, evenals de inspraak en participatie waar de moderne (informatie)samenleving om vraagt.¹

Een andere belangrijke nota is afkomstig van de VROM-raad. In de nota "Stad en stijging: sociale stijging als leidraad voor stedelijke vernieuwing" uit 2006 wordt de aandacht voor zowel de sociaal-economische pijler als de fysiek ruimtelijke pijler sterk benadrukt. Deze twee pijlers gelden daarmee als fundering voor het samenwerken in de wijken.

*"Het belang van het vooruitkomen van stadsbewoners – door de raad 'sociale stijging' genoemd – voor het land en de (grote) steden is groot. Dat is niet alleen zo vanuit sociaal-maatschappelijk oogpunt, omdat er een grote groep achterblijvers is in de stad, maar ook vanuit economisch oogpunt: de economie heeft deze sociale stijgers nodig [...] Zij vormen het sociaal kapitaal van de stad en zijn belangrijk voor de sociale stijging van anderen. Bij gebrek aan alternatieven verlaten velen van hen nu noodgedwongen de stad.[...] Stijgen gaat – het kan bijna niet anders – met kleine stapjes gepaard. In de stad ontbreken er echter treden op diverse 'stijgingsladders' [...] Bij binding denkt de raad niet aan een gemeenschapsgevoel (sociale cohesie) op wijkniveau. Daarvoor is de samenleving te heterogeen. Het gaat juist om vertrouwde, om thuis voelen in een wijk, om erkenning en herkenning. Met het creëren van een beheersbare woonomgeving, vanzelfsprekende ontmoetingsplaatsen in de openbare ruimte en duidelijke grenzen tussen publieke en private ruimten kan dit worden bevorderd. Hoewel dit onmisbaar is voor binding van sociale stijgers aan de stad, is dit alléén onvoldoende. Door het toevoegen van extra kwaliteiten aan de wijk, zoals goede scholen en aantrekkelijke voorzieningen die aansluiten bij de wensen van sociale stijgers, kunnen zij aan de stadswijken gebonden worden. Op de lange termijn betekent de binding van sociale stijgers dat er op organische wijze een menging zal ontstaan van sociale stijgers en nieuwkomers. Met het hanteren van sociale stijging als leidraad wil de raad het debat over de verhouding tussen 'fysiek' en 'sociaal' in de stedelijke vernieuwing een impuls geven. Het is tijd voor een nieuwe koers."*²

Deze twee stromen van vraaggestuurdheid en aandacht voor stijging en binding aan wijken en buurten zijn van invloed op de nieuwe koers van de wijk- en buurtaanpak in Delft. Zo is het samenwerken aan sociaal en economisch sterke wijken en buurten in Delft centraler komen te staan (stijging). Steeds complexere sociaal-economische en maatschappelijke problematiek is in een aantal wijken en buurten ook nadrukkelijker voelbaar en zichtbaar geworden. Het is daarom belangrijk om te investeren in de omgang en betrokkenheid van bewoners met elkaar en in processen van sociale stijging. Hierbij is het van belang om te noemen dat het begrip "binding" niet alleen verwijst naar omgang en betrokkenheid. Het gaat hier ook om 'thuis voelen' in de buurt, wat kan betekenen dat bewoners hun eigen keuzes maken en soms ook bewust minder participeren. In sommige buurten kan de rust of de onderlinge behoefte om vooral op zichzelf gericht te zijn in belangrijke mate bijdragen aan het gevoel dat iemand prettig woont en leeft.

Vanuit een sociaal economisch en ruimtelijk perspectief heeft de gemeente een gebiedsagenda opgesteld die is opgenomen in de Woonvisie 2008-2020. De agenda is

1 Uit: Van Kloof naar klik: de noodzaak tot integratie van het politiek bestel in de moderne informatiesamenleving en de nieuwe sociaal-culturele werkelijkheid, BRR, Deventer 2005: pagina 0

2 Uit: Stad en stijging: sociale stijging als leidraad voor stedelijke vernieuwing, VROM-raad, Den Haag 2006: pagina 7 en 8

geordend op grond van de gesignaleerde problematiek, de daaraan gekoppelde investeringsplannen van de corporaties, invoering van de Woonservicezones en de periode waarin zich fysiek ruimtelijke ontwikkelingen voordoen.³ Een van de eerste gebieden waarin wordt geïnvesteerd in de sociale samenhang zijn een viertal buurten in de wijk Buitenhof.

Pilot-aanpak 4 aandachtsbuurten Buitenhof⁴

Een recent voorbeeld is de gezamenlijke aanpak die de gemeente en partners hanteren in de 4 aandachtsbuurten Buitenhof. De nu aangewezen '4 aandachtsbuurten Buitenhof' (Gillis, Rode Dorp, Reinier de Graaf en Buitenhof Noord) zijn al jaren punt van zorg en aandacht voor de verschillende organisaties die hier werken. Al rond 1985 werd een speciale aanpak gericht op de Gillisbuurt om de gemeenschappelijke ruimtes te verbeteren en de sociale cohesie te bevorderen. Ook daarna kwamen de buurten en/of flats regelmatig in de belangstelling te staan door negatieve ontwikkelingen. Waarbij bleek dat de inzet van projecten zoals Kunst in de Wijken, aparte beheerplannen en het ondersteunen van actieve bewoners wél een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid, maar op langere termijn toch onvoldoende oplossing bood. Op basis van de in 2007/2008 gemaakte 'verdiepte wijkanalyse' is de problematiek in deze buurten weer scherp in beeld gebracht. Op grond daarvan hebben de verschillende partners (verbonden in de stuurgroep) een aantal problemen en mogelijke oplossingsrichtingen aangegeven. De vier gesignaleerde (hoofd)problemen zijn als volgt:

- 1. (voortgaande) concentratie van bewoners met sociaal economische problematiek*
- 2. hoge mutatiegraad*
- 3. zorgwekkende situatie van bepaalde groepen kinderen en jongeren*
- 4. (te) klein aantal bewoners dat zich wil inzetten voor de leefomgeving en hierdoor de leefbaarheid en sociale cohesie verbeteren.*

Deze problemen zijn nauw met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar onderling.

Het samenwerken aan sterke wijken krijgt gestalte door enerzijds te werken aan processen van 'binding, waar door mensen betrokken zijn dan zich thuis voelen in de wijk of buurt. Anderzijds wordt er gewerkt om ontwikkelingskansen en vooruitgang van mensen, groepen en/of buurten in sociaal economisch opzicht te bevorderen en te stimuleren. Dit noemen we 'stijging'.

1.4 Relatie met Wet maatschappelijke ondersteuning, bestaand en nieuw beleid

Vanaf de start van deze collegeperiode in 2006 heeft dit college sterk de nadruk gelegd op het realiseren van aantrekkelijke, sociaal sterke, kindvriendelijke en groene wijken, en op een continuering van de werkwijze van het samenwerken in de wijken. Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) op 1 januari 2007 is de aandacht voor het realiseren van zorgzame wijken nog groter geworden. Het samenwerken in de wijken vormde een van de vijf belangrijkste uitgangspunten voor de uitwerking van het Wmo beleidsplan 2008-2011. Daarbij ging het ook om meer samenwerken met de partnerorganisaties in de stad: de maatschappelijke organisaties en zorginstellingen. In Delft is gekozen de prestatievelden uit te werken in een viertal deelnota's; "Samenwerken in de wijken", "Wonen, Zorg en Welzijn", "Jeugdnota" en "Lokaal gezondheidsbeleid". Prestatieveld 1 van de Wmo behelst het bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in wijken. Deze nota heeft vooral betrekking op dit prestatieveld, waarvan hieronder een korte samenvatting staat beschreven.

Prestatieveld 1: sociale samenhang en leefbaarheid in de wijken bevorderen⁵

In de Delftse wijk aanpak is vanaf het begin samengewerkt aan schone, hele, veilige, sociale, groene en kindvriendelijke wijken. Woningcorporaties, scholen, politie, Breed Welzijn Delft en zorginstellingen zetten zich samen met de gemeente en bewoners in voor de leefbaarheid van de wijken. Er zijn wijkcentra, brede scholen en geïntegreerde zorgteams. De invoering van de

³ Uit: Woonvisie Delft 2008-2020: pagina 36

⁴ Uit: Plan van Aanpak Samen aan de slag in de 4 aandachtsbuurten in Buitenhof

⁵ Uit: Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning 2008-2011: pagina 2

Wmo zorgt bij het samenwerken in de wijken nu voor nieuwe uitdagingen: het werken aan zorgzame wijken met actieve en betrokken bewoners. Er worden drie beleidsvoorstellen gedaan.

1. Aandacht voor de programmering van activiteiten in de wijk

Er zijn in de wijken nog steeds voorzieningen die te los staan en die elk hun eigen activiteiten organiseren. Terwijl er juist veel meer contact moet zijn tussen burens, jong en oud. Daarom wil de gemeente dat burenhulp, ontmoeting en betrokkenheid worden gestimuleerd en ondersteund. De activiteiten in de wijken moeten meer op elkaar aansluiten. Organisaties en hun medewerkers in de wijk moeten werken aan dezelfde doelen en dat vertalen naar een manier van samenwerken. De gemeente wil de werkwijze van het samenwerken in de wijken verder ontwikkelen en bijdragen aan een minder vrijblijvende gezamenlijke programmering van activiteiten en initiatieven in de wijken.

2. Gezamenlijke inzet voor de wijk

De neuzen van bewoners en professionals moeten niet te veel naar de gemeente wijzen, maar naar de wijk en elkaar. Bewoners zijn met elkaar verantwoordelijk voor hun wijk. Daarin is Delft al behoorlijk ver. De wijkprogramma's komen bijvoorbeeld tot stand met inbreng van bewoners. En in de wijkcentra zorgen de programmaraden voor activiteiten op maat. De komende periode zullen professionals zich nog meer moeten richten op het mogelijk maken van betrokkenheid van de bewoners

3. Regie op ontwikkelingen in de wijk

Bij de ontwikkeling per wijk moet niet steeds opnieuw het wiel te worden uitgevonden. Het beleid in bijvoorbeeld de Woonvisie, de WZW-nota of de Jeugdnota geeft richting aan de ontwikkeling in de wijken. Wel moet er meer worden samengewerkt door de verschillende partners in de wijk. Deze samenwerking moet worden verbreed en verdiept. Ook is een grotere samenhang en afstemming van inzet en activiteiten nodig. Dat vraagt meer regie en sturing op de wijkontwikkelingsprocessen en programmering voor de wijken. Dit wordt nader uitgewerkt in de nota Samenwerken aan sterke wijken.

Met de uitdagingen die de invoering van de Wmo meebrengt, beschouwt het college het als een van haar kernopdrachten om (sociale) verbindingen in de stad, buurten en wijken tot stand te brengen. Verbinden is het verkleinen van de sociale afstand tussen Delftenaren (onderling). Delft wil graag een stad zijn waarin het goed wonen en leven is. Hierbij is samenleven een rode draad. Met de gemeenschappelijke Wmo-visie onder het motto 'Delft voor elkaar' wordt daarmee invulling gegeven aan actief burgerschap dat ook terugkomt in de deze nota. Voor het samenwerken in de wijken ligt de nadruk op de kerndoelstelling op het begrip 'samen', zoals samenwerken en samen leven. Dit motto is als volgt vertaald in de stadsvisie:

- De gemeente Delft realiseert zich dat bij alles wat wij bedenken en willen, wij samen optrekken met de burgers van deze stad. Delftenaren die samen de stad maken. Delft slaat daarmee een nieuwe weg in, burgers krijgen meer de ruimte en het vertrouwen om samen te beslissen wat ze zelf willen regelen en wat de overheid voor ze regelt. De gemeente Delft zal een aantal ruime kaders stellen, waarbinnen deze nieuwe weg vorm kan krijgen.
- De gemeente Delft verwacht dat burgers indien mogelijk eigen verantwoordelijkheid dragen. Burgers hebben ruimte en keuzevrijheid, die zij ook inzetten ten behoeve van de stad en stadsgenoten.

De twee punten uit de stadsvisie vormen samen de kern van burgerschap "alle burgers doen mee, maar allen hebben daarbij plichten".

Vanaf 2007 zijn veel stedelijke beleidskaders in Delft bepaald. Naast het Wmo-beleidsplan 2008-2011 zijn ook de Woonvisie tot 2020, de nota Integratie en Inburgering, het programma Veiligheid 2007-2010, het pact Armoede en de nota Arbeidsmarkt opgeleverd. In de nota

Wonen Zorg en Welzijn, de strategienota economie van Delft en in de cultuurvisie 'Delft meer dan blauw' zijn beleidskaders neergezet die van invloed zijn op andere nota's. In 2008 zijn aan deze rij nog een aantal nota's toegevoegd, waaronder de Jeugdnota "De Delftse jeugd aan zet", de nota gezondheidsbeleid 'Vitamine G' en de nota Mantelzorg en Vrijwilligersbeleid. Naast nota's in het maatschappelijke beleidsveld zijn er ook nota's in het fysiek en ruimtelijke domein vastgesteld, zoals de herijking van het groenbeleid en het Afvalbeleidsplan die sterke wijkgerichte insteek kent. Momenteel wordt er gewerkt aan aantal beleids- en kadernota's waaronder: de sportnota, de ruimtelijke structuurvisie en de nota duurzaamheid.

1.5 Doorontwikkeling van het samenwerken in de wijken

Samengevat: de geformuleerde stedelijke beleidsambities in andere nota's plus de veranderingen in de landelijke en lokale context over burgerschap en het wijkgericht werken vormen de ingrediënten voor deze nota. Dit gegeven doet de vraag rijzen op welke wijze, de manier van werken die wij kennen als de 'Delftse wijkaanpak: het samenwerken in sterke wijken', steviger de toekomst in kan gaan. Anders gezegd: hoe kan de werkwijze beter worden toegerust om in te spelen op de ontwikkelingen, problemen en kansen in de wijken en buurten en het spelen van een rol in het voeden van de beleidsagenda die zich op de stad als geheel richt en het realiseren van de beleidsambities.

De vragen die centraal staan in deze nota zijn:

- hoe kan de werkwijze beter worden toegerust om in te spelen op de ontwikkelingen, problemen en kansen in de wijken en buurten?
- hoe speelt het samenwerken in de wijken en buurten een rol in het voeden van de stedelijke beleidsagenda en het realiseren van de stedelijk bepaalde beleidsambities?

Deze nota kent een aantal inhoudelijke beleidsambities die behoren tot het programma Samenwerken in de wijken. Dit gaat over de bestaande ambities zoals verwoordt in de nota Ruimte voor Spelen. De nieuwe ambities richten zich vooral op 'binding' aan en 'stijging' in wijk en buurt die een voorwaarde zijn in het realiseren van beleidsambities die in andere nota's staan verwoord.

Deze nota gaat vooral in op het samenspel tussen partners, burgers en gemeente. Zoals gezegd in de VROM nota 'Stad en stijging' is het speelveld anders geworden, dat vraagt een ander samenspel. En een ander samenspel vraagt weer dat we goed kijken naar de voorwaarden die vervuld moeten zijn voor dat samenspel. Misschien moeten er ook wel nieuwe voorwaarden worden gecreëerd. Dit vraagt allereerst om in grote lijnen uiteen te zetten hoe de werkwijze in elkaar steekt en vervolgens om de werkwijze vanuit verschillende invalshoeken kritisch te bezien. Daarna worden de uitdagingen geformuleerd om steviger de toekomst in te gaan met het samenwerken in wijken en buurten.

Hoofdstuk 2

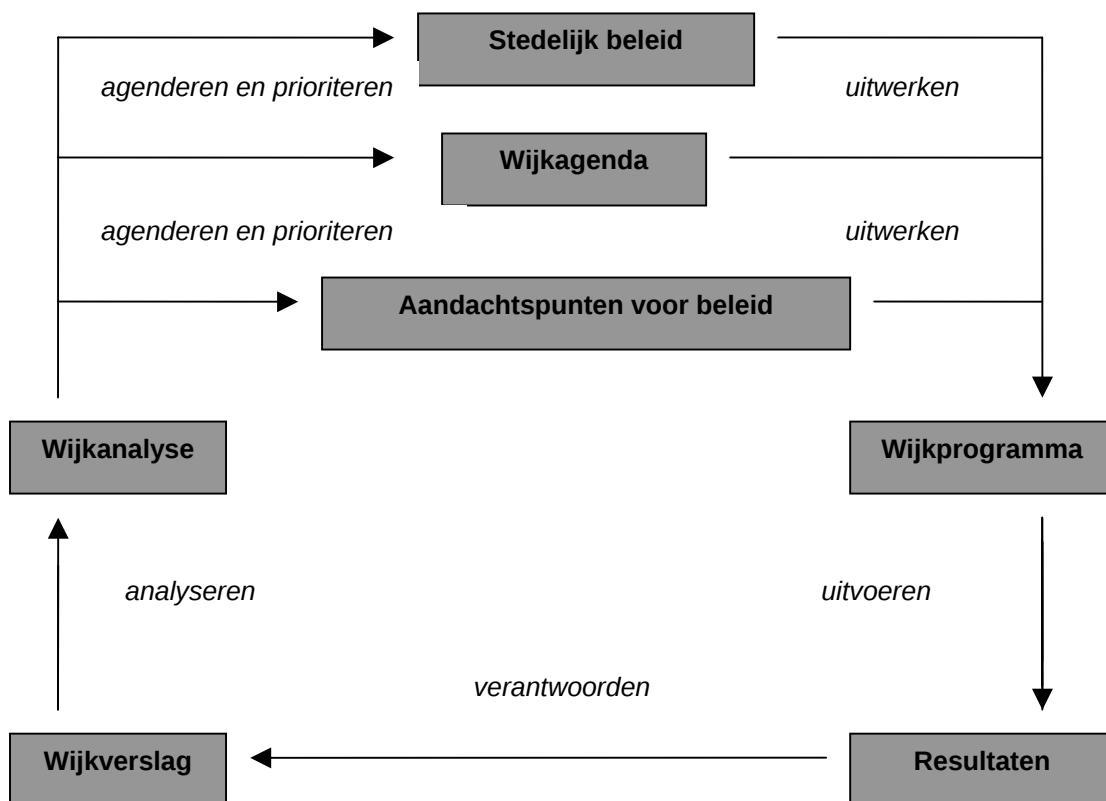
De werkwijze van de Delftse wijkaanpak

2.1 Inleiding

De werkwijze heeft in een aantal fasen vorm gekregen sinds de start van het wijkgericht werken in 1998. In de eerste periode van 1998-2002 heeft men zich vooral gericht op de ontwikkeling van de vorm en de instrumenten voor het wijkgericht werken. Vanaf deze periode is ook een begin gemaakt om de meer vraaggerichte en resultaatgerichte werkwijze om te vormen naar een vraaggestuurde. Daarmee ontstond meer aandacht voor inspraak, participatie, eigen initiatief van bewoners en zelfbeheer, waardoor maatwerk en differentiatie binnen wijken en buurten steeds belangrijker zijn geworden. In Delft zien we daar enkele voorbeelden van. Vanaf 2003 heeft de Delftse wijkaanpak zijn huidige herkenbare vorm gekregen. De werkwijze is gedetailleerd beschreven in 'de Delftse wijkaanpak: een handleiding' (oktober 2003).

2.2 De cyclus van de wijkaanpak

De jaarlijkse cycli zijn de basis van de wijkaanpak. Zie onderstaand schema⁶:

De cyclus start jaarlijks rond de zomer met de wijkanalyse. Hierin wordt met bewoners en professionals geanalyseerd welke ontwikkelingen plaatsvinden. Wat zijn de problemen en wat zijn de kansen in de wijk? Welke wensen en behoeften leven er bij de bewoners? De gegevens worden opgehaald uit bijeenkomsten met bewoners en uit binnen gekomen email, telefoontjes, klachtenregistraties, etc. Uiteindelijk leidt de analyse tot een gewenste gezamenlijke aanpak, waarin partners hun eigen expertise en kwaliteit inbrengen. Aan de hand van de verzamelde gegevens wordt een aantal thema's benoemd waarbij het op orde houden of verbeteren van de kwaliteit van het wonen en leven in de wijk centraal staan.

⁶ Uit: De Delftse Wijkaanpak: een handleiding, oktober 2003

Deze thema's samen vormen de zogeheten wijkagenda. In deze fase wordt helder op welke punten beleid mogelijk bijgesteld of nader uitgewerkt moet worden.

De volgende stap is dat de wijkagenda wordt uitgewerkt tot een wijkprogramma, waarin aangegeven wordt welke maatregelen en initiatieven genomen moeten worden om de ontwikkeling van de wijk te bevorderen. In dit wijkprogramma's zijn ook het budget (welk deel van het wijkbudget) en de partners opgenomen.

De uitwerking van de programma's is de verantwoordelijkheid van de wijkcoördinator, die daarbij actief de samenwerking met bewoners en professionals opzoekt.

De wijkprogramma's worden in de regel in december ter vaststelling aan het college aangeboden en in januari ter kennisname aan de raad toegezonden. Uitvoering van de wijkprogramma's start vervolgens in februari.

De jaarlijks terugkerende wijkverslagen geven een overzicht van hetgeen bereikt is. Omdat het oppakken van de thema's op de wijkagenda vaak meer acties en maatregelen vragen dan die in een jaar genomen en afgerond kunnen worden, keren een aantal thema's in de wijkprogramma's steeds terug. Dit geldt bijvoorbeeld voor het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte, het terugdringen van verkeersonveiligheid, de aandacht voor kinderen en jongeren en het versterken van het samenleven.

2.3 Meer dan een cyclus: de rol van de wijkcoördinatoren

Hoewel de jaarlijkse cyclus de kern van de werkwijze vormt, is het goed om stil te staan bij de brede rol die vervuld wordt door de wijkcoördinatoren, bij de rol van de vele samenwerkingsverbanden en de wijze waarop bewonersinitiatieven worden gestimuleerd.

De wijkcoördinatoren beschikken over kennis en inzicht van wat er in de wijken speelt en daarnaast hebben ze een uitgebreid netwerk van bewoners en professionals. Hun rol zou gevat kunnen worden in een aantal sleutelwoorden: *signaleren, agenderen, adviseren, organiseren en coördineren*.

2.4 De rol van samenwerkingsverbanden

De werkwijze van de wijkaanpak krijgt in belangrijke mate ook vorm en inhoud via de vele samenwerkingsverbanden die worden aangegaan. Dit zijn samenwerkingsverbanden van bewoners, van bewoners en professionals en van professionals onderling. Niet verwonderlijk dan ook dat vanaf 2002 het samenwerken in de wijken een steeds centralere plek in de Delftse wijkaanpak krijgt. Dit heeft zich ook vertaald in het woordbeeld: de Delftse wijkaanpak: samenwerken in de wijken.

2.4.1 Samenwerking met bewoners

Bewoners vormen al dan niet samen met professionals allerlei korter of langer lopende samenwerkingsverbanden. Zo kennen we bijvoorbeeld al lange tijd de bewonerswerkgroep Westerkwartier, het belangenplatform Tanthof, de buurtvereniging Delftzicht, buurtplatform Voorhof, en tal van bewonersorganisaties en -groepen die actief zijn in de Binnenstad. De wijkcoördinator en de wijkopbouwwerker van de welzijnsorganisatie BWD hebben regelmatig overleg met deze groepen en worden uitgenodigd bij vergaderingen van deze groepen.

Vanuit deze groepen ontstaan tal van initiatieven in de wijken en worden tal van activiteiten ondernomen. Bewoners organiseren zich soms ook rondom specifieke problemen en wensen: zo is in 2007 Tanthof de actiegroep ' Stichting Delft zegt Nee tegen bovengronds 380 KV' tot stand gekomen en in de Binnenstad zijn er overleggroepen opgestart rondom de overlast die wordt ervaren van hangjongeren.

Rondom de organisatie van een straat- of buurtfeest, het voorbereiden en uitvoeren van een verkeersactie ontstaan vaak kortdurende werkgroepen van bewoners, die afhankelijk van de

behoefte door de wijkcoördinator en/of wijkopbouwwerker worden ondersteund. Vanuit het wijkbudget wordt voorzien in de kosten die het organiseren van activiteiten of vergaderen met zich meebrengen.

In een aantal wijken zijn er nog buurtbeheer-overleggroepen actief. Dit zijn groepen van bewoners en professionals waarin vooral zaken met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte aan de orde komen. Nu de gemeente het beheer van de openbare ruimte beter op orde heeft, is het voortbestaan van deze groepen minder opportuun. Ook zijn er in de wijken en buurten vele bewonerscommissies, huurderscommissies en flatcommissies actief. Een groot aantal zoekt samenwerking met de professionals en onderneemt gezamenlijk allerlei initiatieven. In de meeste wijken zijn er ook bewoners die samen een wijkkrantredactie vormen.

We kennen in de meeste wijken en buurten geen geformaliseerd overleg van bewoners en professionals.

Sinds begin 2008 is wel het bewonersoverleg Binnenstad van start gegaan. En in een aantal andere wijken kennen we groepen bewoners die met professionals zo nu en dan samenkomen. Dit heeft dan vooral een klankbordfunctie.

Ondanks bovenstaande overleggen is er in Delft nadrukkelijk voor gekozen om niet in te zetten op het opzetten van formele bewonersplatforms, wijkraden ed. De kracht van de Delftse aanpak is juist dat er gewerkt wordt met allerlei los/vaste bewonersgroepen, overleggroepen, etc. Hiermee wordt de creativiteit en de energie van bewonersinitiatieven vastgehouden.

2.4.2 Samenwerking met professionals

Tussen professionals is het wijkcoördinatieteam (WCT's) iedere wijk een belangrijk samenwerkingsverband. Hierin komen regelmatig (gemiddeld eens per 4 tot 6 weken) de professionals van de belangrijkste partners bijeen onder voorzitterschap van de wijkcoördinator: de wijkopbouwwerker, de wijkagent, de wijkteamleider van Stadsbeheer, brede school-makelaars, de sociaal consultants en regisseurs beheer van de corporaties zijn hierbij present. Afhankelijk van de situatie in de wijk en de agenda van het WCT schuiven ook andere professionals aan: de jongerenwerker, of een vertegenwoordiger van het Centrum voor Jeugd en Gezien (voormalig jeugdgezondheidsteam) of afgevaardigden uit het onderwijs. In de WCT's wordt steeds de vinger aan de pols gehouden bij wat er speelt in de wijk en buurten en wordt bekeken of en welke actie op korte of langere termijn gewenst is. Vanuit de WCT's worden dus tal van initiatieven en activiteiten in gang gezet. In de WCT's is ook aandacht voor de voortgang met de uitvoering van het wijkprogramma.

Naast en vaak vanuit het WCT worden in de wijken en buurten tal van andere samenwerkingsverbanden tussen professionals gevormd, vaak rondom de aanpak van specifieke problematiek. Zo kennen we in een aantal wijken een regieaanpak rondom jongerenoverlast en is er ook een werkgroep van professionals gericht op het tegengaan van de vervuiling in een bepaalde buurt. Tot nu toe hebben we bruikbare ervaringen opgedaan in de wijken Vrijenban (Brasserkade), Buitenhof (Gillis) en Tanthof (Tanthof West/ Bikoplein).

Ook op directie- en bestuursniveau bestaat een samenwerkingsverband tussen professionals van de gemeente en de belangrijkste partners: het partneroverleg wijkaanpak. In dit overleg komen zaken van meer strategische aard aan bod en zaken die kaderstellend zijn voor de professionals die werken in de wijken. Een goed initiatief dat hieruit is voortgekomen, is de samenwerking rondom de aanpak van woongerelateerde overlast. Die samenwerking heeft in 2007 geleid tot de gezamenlijke deelname van corporaties, politie en de gemeente aan de voorziening Bemiddeling en Mediation van de Politie Haaglanden. Deze voorziening in Haaglandse regio is gecreëerd om de inzet van bemiddelaars en mediators mogelijk te maken bij woongerelateerde conflicten tussen bewoners of groepen bewoners.

2.5 Stimuleren van bewonersinitiatieven

Tot slot krijgt de werkwijze ook vorm in de wijze waarop bewonersinitiatieven gestimuleerd en ondersteund worden, waarop bewoners een actieve rol toebedeeld krijgen in het op orde houden en verbeteren van hun woon- en leefomgeving. Sinds 2003 is daartoe intensief ingezet op de ontwikkeling van verschillende methodieken vanuit het team van wijkcoördinatoren. Hiertoe zijn o.a. de straatfeestchequeregeling en speelstraatregeling uitgewerkt en is in 2005 gestart met de verkiezing van de leukste straat van Delft. Al sinds 2001 worden bewoners die hun straat samen willen opruimen en opfleuren ondersteund via de regeling Fleur Delft op. Jaarlijks worden er vele straat- en buurtfeesten georganiseerd. Daarnaast doen een groot aantal straten en flats sinds 2005 mee aan de Leukste straat van Delft verkiezing. Passend in dit kader is ook de rol van het team Wijkzaken in de uitwerking van de Delft Doet–campagne, gericht op het tegengaan van ergernissen en overlast in de openbare ruimte.

Hoofdstuk 3

Doorontwikkeling van de Delftse wijkaanpak

3.1 Inleiding

Sinds 2002 is het vraaggericht- en resultaatgerichtwerken in de wijkaanpak zeer bepalend geweest voor hoe de werkwijze vorm en inhoud heeft gekregen. Dit is goed terug te zien in de opzet en fasering van de wijkaanpakcyclus, het accent op de analyse en agendavorming in het bijzonder en de opzet en de uitvoering van de wijkprogramma's. Hiermee is er vanuit het proces van de wijkaanpak een belangrijke signalerende en agenderende kracht uitgaan en vanuit de wijkprogramma's een sterke programmerende kracht, waar vele tastbare resultaten zijn geboekt. De jaarverslagen en wijkverslagen vanaf 2002 zijn daar een voorbeeld van, maar ook in de burgerjaarverslagen vanaf 2002 heeft de wijkaanpak een vaste rol gekregen.

Als we kritisch kijken naar de werkwijze en de opbrengst zijn er altijd verbeterpunten aan te wijzen. Deze houden vooral verband met een onderbenutting van de mogelijkheden die in deze werkwijze besloten liggen. Hier wordt bijvoorbeeld gedoeld op de samenwerking met partners die meer geborgd kan worden of de agenderende werking van de wijkanalyse naar de gemeentelijke beleidsafdelingen die meer wederzijds kunnen worden benut. Om sterk de toekomst in te gaan is het goed deze verbeterpunten te benoemen en deze vervolgens te vertalen naar uitdagingen die opgepakt kunnen worden om de werkwijze te versterken. Hiermee kan de opbrengst worden vergroot in het realiseren van de gezamenlijke beleidsambities en in het inspelen op de problematiek in de wijken en buurten.

3.2 Signalering en agendering als processen uit de wijk en buurt

Voortdurend worden zaken die bewoners belangrijk vinden, ontwikkelingen die in de wijken en buurten gaande zijn, kansen die zich voordoen gesignaleerd en indien wenselijk ook op de agenda gezet. Eens per jaar gebeurt dat heel uitgebreid tijdens het proces van de wijkanalyse en de vertaling daarvan naar thema's op de wijkagenda en -programma. Eenmaal per twee jaar wordt dit grondig en breder gedaan door het opstellen van een wijkbarometer. De wijkbarometer 'nieuwe stijl' vormt de basis voor een (verdiepte) wijkanalyse daar waar de ontwikkeling van een buurt vraagt om nadere diepgaandere analyse van wat er speelt in een buurt. Met behulp van de wijkbarometer kan ook de ontwikkeling van een wijk of buurt gevolgd kan worden zowel in ruimte (ten opzichte van andere wijken) als in tijd (eerdere jaren).

3.2.1 Extern: het wijkcoördinatieteam

In de signalering spelen de wijkcoördinatoren en de wijkopbouwwerkers van de BWD met hun ogen- en orenfunctie een belangrijke rol, gevolgd door de voelsprietten van andere professionals waaronder de wijkagenten, de sociaal cultureel werker, de wijkteamleider en de sociaal consulent van corporaties. Signalen over wat er speelt en leeft bereiken de professionals op verschillende wijze: via telefoon, brieven, e-mails, contacten met bewoners in bijeenkomsten, op straat en de wijkmarkten. De rol die de wijkcoördinatoren hebben, is ervoor zorgdragen dat deze kennis en inzichten over al wat er leeft en speelt in de wijken en buurten samen gebracht wordt, op waarde wordt geschat en wordt vertaald naar agendering. Dat wil zeggen; wordt vertaald naar punten op de wijkagenda als ook naar punten op de stedelijke agenda. De bijeenkomsten van het wijkcoördinatieteam (WCT), de contacten van de WCT-leden en contacten in het kader van bewonersbijeenkomsten vervullen in dat proces ook een belangrijke rol.

3.2.2 Intern: beleidsprogramma's en vakteams

Signalen en zaken die op de wijkagenda zijn gezet moeten zich vervolgens vertalen naar gemeentelijke beleidsprocessen, naar de wijze waarop projecten vorm krijgen, de inzet van reguliere gemeentelijke middelen en naar de inzet vanuit de partners. Zo heeft bijvoorbeeld het hoog op de wijkagenda's zetten van het thema verkeersveiligheid, vooral in relatie tot de veiligheid en ruimte voor kinderen om te spelen, ertoe bijgedragen dat meer inzet en middelen beschikbaar zijn gekomen voor het verbeteren van de verkeersveiligheid, de start van het project 'Kinderen Veiliger door Delft' en de uitwerking van een speelstraatregeling. Het aandacht vragen voor het verslechterende woon- en leefklimaat in en rondom een aantal flatcomplexen heeft er toe bijgedragen dat de corporaties, gemeente en andere partners met elkaar meer zijn gaan inzetten op beheermaatregelen in en rondom de flatcomplexen zoals de inzet van Bemiddeling en Mediation en sinds 2008 de straat tot straat-aanpak. Ook worden er vele projecten naar aanleiding van signalen en wensen van bewoners in gang gezet. Denk hierbij aan de rioleringsprojecten die worden gevolgd door een herinrichting van de straten op basis van bewonerswensen. De grote aandacht die gevraagd is voor goede speelmogelijkheden voor kinderen en jongeren in de wijken en buurten heeft in grote mate bijgedragen aan de uitwerking van het beleid voor spelen en de prioriteiten in het uitvoeringsprogramma (nota Ruimte voor spelen, oktober 2007)

Wat gaan we doen:

- Het wijkcoördinatieteam (WCT) meer verbinden aan interne gemandateerde beleidsafdelingen (signaleren en agenderen, maar ook ambities ophalen) en daarmee een balans te vinden tussen het stedelijk beleid, de programma's van partnerorganisaties en bewoners
- Invulling geven aan de behoefte vanuit het WCT om beleidsmakers en beslissers van partnerorganisaties te betrekken bij de totstandkoming van de wijkprogramma's in het kader van leefbaarheidbeleid in de wijken
- In de cyclus van het wijkprogramma 2010 en verder en de begrotingscyclus van de gemeente en partners worden er jaarlijks gezamenlijke afspraken gemaakt over de inzet (instrumenten, menskracht, geld) van gemeente en partners
- Vanaf 2010 gaan we werken met tweejaarlijks wijkprogramma's met activiteiten per jaar. Hierdoor ontstaat er in de wijkcyclus meer ruimte en tijd voor uitvoering. Ook sluiten we met een tweejaarlijkse cyclus aan op de looptijd van de wijkbarometer (eveneens 2 jaar). Tussentijds zal er per jaar gerapporteerd en verantwoord worden.
- Ervoor zorgen dat het vakteam Wijkzaken in het juiste (veelal vroegtijdig) stadium wordt betrokken. Dit leggen we vast in de clusterbrede verbetertrajecten: de Keten Openbare Ruimte, het Projectmatig Werken en programmateam Wijk en Stad. Hiermee kunnen wijkcoördinatoren nog beter hun signalerende en agenderende taak aan de voorkant van het proces bij projecten (of het opstarten daarvan) vervullen
- Onderzoeken of we een digitaal logboek kunnen invoeren om signalen uit de wijk en buurt vast te leggen voor interne en externe professionals in de wijk. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor privacy. Bekeken wordt in welke mate de invoering van de landelijke Verwijsindex en het signaleringsstelsel risicojongeren, aangrijpingspunten bevatten die in deze behoefte voorzien.

3.3 Programmerende kracht van de wijkprogramma's

De uitvoering van het wijkprogramma vraagt om een vertaling van zaken uit het wijkprogramma naar beleidsprocessen, naar een gerichte inzet van middelen van gemeente en partners, en om het in gang zetten van projecten en initiatieven. Dit proces is nog erg afhankelijk van de inventiviteit, de slag- en trekkracht van de wijkcoördinatoren en van de aanjagende rol die uitgaat van het inzetten van wijkbudget. De beleidsafdelingen van de gemeente en de partners kunnen de wijkprogramma's zelf echter ook als een belangrijker vertrekpunt nemen bij het bepalen van de eigen beleidsactiviteiten en inzet. Er zijn goede voorbeelden die er op duiden dat dit al gebeurt. In het programmaplan veiligheid heeft de

wijkveiligheid een stevige plek gekregen en heeft het samenwerken in de wijken voor het 4-jarig WMO beleidsplan en de WZW nota een belangrijk uitgangspunt gevormd voor de prestatievelden. In de jeugdnota is aandacht voor het belang dat vanuit de wijken wordt gehecht aan kindvriendelijk ingerichte wijken en buurten, de aanpak rond risicogezinnen via de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en de nota ruimte voor spelen van kinderen. Het is van groot belang om de professionals van de beleidsafdelingen van de gemeente en de partners actiever te betrekken bij het proces waarlangs de wijkprogramma's tot stand komen. Op dit moment worden de wijkprofessionals wel actief betrokken, maar hebben de interne en externe beleidsprofessionals in dit proces nog een te geringe rol. Met een grotere betrokkenheid zullen zij zich meer committeren aan de opbrengst van het wijkaanpakproces.

Wat gaan we doen:

- Vanaf 2009 gaan we met partnerorganisaties de programma's of programma-onderdelen op het gebied van leefbaarheid op elkaar afstemmen door deze jaarlijks (voorafgaand aan het uitvoeringsjaar) met elkaar te synchroniseren en vast te leggen een gezamenlijke agenda
- De geformuleerde beleidsambities inventariseren uit de nota's en dezen aangrijpen om nauwer samen te werken met zowel de sociaal-maatschappelijke beleidsprogramma's als de fysiek ruimtelijke vakteams.
- Maatschappelijke programma's en vakteams van de gemeente en partnerorganisaties actiever betrekken door vaste aanspreekpunten te creëren bij beleidsafdelingen en door aan te sluiten bij bestaande overleggen met partners zoals het sociaal overleg met de corporaties van Wonen Zorg en Welzijn

3.4 Samenwerking tussen bewoners, gemeente en partners

Vanaf 2003 is de nadruk op het samenwerken, het samen aan de slag gaan met problemen en wensen die belangrijk gevonden werden, steeds sterker geworden. Het is daarom niet verwonderlijk dat jaarlijks een steeds groter aantal werkgroepen, initiatiefgroepen en projectgroepen van bewoners en professionals met tal van problemen, projecten en initiatieven aan de slag zijn gegaan. De samenwerkingsgedachte heeft stevig post gevat en er is sprake van een sterke cultuur van samenwerken tussen bewoners, gemeente en partners. Vooral gezien de aard van de problematiek die in de periode tot 2006 is opgepakt, en de soort initiatieven die werden genomen, waren de samenwerkingsverbanden die aangegaan werden vaker incidenteel en beperkt van aard. Ook hadden deze een meer vrijblijvend karakter. De samenwerkingsverbanden werden over het algemeen gevormd rondom relatief beperkte problemen, kleinere initiatieven en projecten met een kortere looptijd. Het zijn deze vormen van samenwerking die jarenlang het kloppende hart van de wijkaanpak vormen: samen aan de slag en samen snel resultaten boeken.

Na de periode 2006 heeft het samenwerken met bewoners en partnerorganisaties zich meer geconsolideerd en geborgd in overlegsituaties met bewonersplatforms, groepen en verenigingen op wijken buurtniveau. De wijkcoördinatieteam en het partneroverleg op directie en bestuursniveau met de partners in de wijken en buurten zijn de resultanten op het professionele gebied.

3.4.1 Voorwaarden voor duurzame samenwerking

Nu is er een nieuwe uitdaging. Het is van belang om complexere sociaal-economische en maatschappelijke problematiek op te pakken, processen van sociale stijging in gang te zetten en uiteindelijk te borgen. Hier gaat het bijvoorbeeld om de aandachtsbuurten die zijn opgenomen in de gebiedsagenda in de Woonvisie. Hiervoor zijn meer langdurige, intensieve en niet-vrijblijvende vormen van samenwerking van een veelheid van partijen aan de orde. De aanpak van dergelijke problematiek vraagt ook om een goed afgestemde en samenhangende inzet van middelen en menskracht. Hierbij is regie en verbinding vereist zoals dit nu speelt bij het opstellen en uitvoeren van een aanpak van de problemen in de 4

aandachtbuurten van Buitenhof. De werkwijze van de wijkaanpak is een goed voertuig om dergelijke complexere problematiek aan te pakken en de diepgaandere en bredere samenwerkingsverbanden aan te gaan. Echter, het vraagt wel dat een aantal voorwaarden wordt vervuld.

Ten eerste vraagt het vormen van dergelijke complexe samenwerkingsverbanden in aandachtsbuurten een stevige regisserende rol van de gemeente. De wijkcoördinator beschikt over veel kennis van de wijk en vormt het middelpunt in het wijk- en buurtnetwerk in de wijk met professionals en bewoners. De wijkcoördinator heeft in deze optiek een verbindende rol vanuit de wijk naar beleid en andersom. Vanuit het perspectief van het projectmatig werken is de inzet een projectleider gewenst om de regierol te waarborgen. Met de aanpak van de 4 aandachtsbuurten in Buitenhof en de herstructurering Bomenwijk wordt op dit moment ervaringen opgedaan. Vooralsnog lijkt de tandem van een wijkcoördinator en een projectleider goed te werken in buurten zoals het sociaal economisch programma Poptahof en de renovaties in de Wippolder binnen de context van het TU gebied.

Ten tweede vraagt het initiëren van een proces om tot de gewenste samenwerkingsverbanden te komen een analyse van de problematiek en de kansen waar het huidige wijkanalyseproces nog niet voldoende in voorziet. De wijkanalyse die tot nu toe is ondernomen in het kader van de wijkaanpakcyclus is te oppervlakkig van aard en is veelal beperkt geweest tot de belangrijkste thema's die op de wijkagenda werden gezet. Bij dergelijke complexere sociaal-economische en maatschappelijke problematiek is ervaring opgedaan met het instrument van de 'verdiepte wijkanalyse' waarin de problematiek vanuit verschillende perspectieven worden geschetst te weten: de aanwezige cijfers, professionals en bewoners. Met de wijkbarometer 'nieuwe stijl' (peiljaar 2008) word al verdieping aangebracht.

Gezien de verbreding van de samenwerkingsverbanden worden er nieuwe partners betrokken bij de wijkaanpak. Dit betreft vooral zorginstellingen en maatschappelijke organisaties. Voor deze partners is de werkwijze zoals die de afgelopen jaren zijn vorm heeft gekregen nog niet vanzelfsprekend. Dat betekent dat er in de derde plaats geïnvesteerd moet worden in het bekend maken met de werkwijze en de gegroeide cultuur van samenwerken. Maar het vraagt ook om ruimte te maken en te bieden; om mee te denken over de wijze waarop het samenwerken in de wijken vorm heeft gekregen en de werkwijze op basis van nieuwe inzichten aan te passen en verder te ontwikkelen.

Wat gaan we doen:

- De beschrijvingen en analyses uit de wijkbarometer en de stadsbarometer meer agenderen als een gezamenlijk vertrekpunt bij de beleidsafdelingen van de gemeente en partnerorganisaties
- Onderzoeken of de wijkbarometer verbreed kan worden naar de monitorinstrumenten van de partnerorganisaties (met name: corporaties) en daarmee aan te sluiten bij de onlangs geïntroduceerde Leefbaarometer van het Ministerie VROM en Directoraat Generaal WWI
- Binnen het cluster Wijk en Stadzaken vervult het programma Samenwerken in de wijken nadrukkelijker een verbindende rol op het sociaal-economisch terrein, in een tandemconstructie met (senior) projectleiders van het vakteam Projecten. Daarnaast onderhouden we de verbindende rol op het fysieke terrein met de vakteams en partners die zich bezighouden met de fysieke openbare ruimte

3.5 Uniformiteit versus maatwerk per wijk en buurt

De huidige werkwijze van de wijkaanpak wordt in grote lijnen voor alle wijken op dezelfde wijze gevolgd. Ook de organisatie van het wijkgericht werken is in grote lijnen voor alle wijken uniform. Dit dient vooral een organisatorisch belang. Bewoners voelen zich over het

algemeen niet zo verbonden met het wijkniveau. Voor hen is de buurt of straat, plein of flat waar ze wonen van veel groter belang. Dit wordt volop onderkend en daartoe is er ruimte voor werken op straat en buurtniveau en voor maatwerk.

3.5.1 De wijken nader bekeken

De stad is verdeeld in 7 wijken met 7 wijkcoördinatoren (gemiddeld 32 uur per week) en, met uitzondering van de binnenstad, is er voor alle wijken 16 uur per week wijkopbouwwerk belegd bij de Breed Welzijnorganisatie Delft. Alle wijken hebben een wijkbudget; de omvang daarvan is bepaald op basis van de gekozen verdeelsleutel bij de instelling van de wijkbudgetten in 2001.⁷ Voor alle wijken met uitzondering van de Binnenstad is een multifunctionele wijkvoorziening gerealiseerd (in 2008 wordt de laatste van deze voorzieningen ook gereed voor Buitenhof) en is er voorzien in het beheer van en de programmering voor deze voorzieningen. Daarnaast zijn er ook nog een aantal kleinschalige buurthuizen die vaak voor een bepaald deel van een wijk of een buurt een specifieke functie vervullen; dat houdt over het algemeen verband met de historie die een wijk of buurt heeft. Het buurthuis aan Kleine Boogerd (dat vanuit de wijkaanpak onderdeel vormt van de wijk Vrijenban) is daarvan een treffend voorbeeld.

Hoewel de werkwijze op hoofdlijnen voor alle wijken op dezelfde wijze wordt gevolgd, is er in de uitvoering van het werken op straat volop ruimte voor maatwerk. De aanpak van specifieke problemen in buurten en straten vraagt ook om een specifiek toegesneden aanpak en daar wordt door professionals in samenspraak met bewoners dan ook steeds actief naar gezocht. Het activeren en mobiliseren van bewoners vindt ook gemakkelijker plaats op straat en buurtniveau dan op het niveau van de stad of wijk.

De omvang en de diversiteit van de wijken, de aard van de problematiek en de dynamiek in de wijken in relatie tot de beschikbare capaciteit van de sleutelspelers en het wijkbudget, is al regelmatig een punt van discussie. Zo is in wijken met meerdere aandachtbuurten en/of herstructureringsprojecten, zoals in Voorhof, Buitenhof en Vrijenban, de inzet van 16 uur opbouwwerk te beperkt gebleken. Voor Poptahof is daarom al bij de start van het herstructureringsproces voorzien in een uitbreiding van de inzet van het opbouwwerk en in de Bomenwijk wordt daar in het kader van de herstructurering aan gewerkt. Gezien de grootte van de wijk Hof van Delft/Voordijkshoorn en de aard van de sociale problematiek in Voordijkshoorn, wordt ook voor die buurt in een incidentele uitbreiding van het opbouwwerk voorzien.

Vanaf 2009 wordt het projectgebied Harnaschpolder aan de wijk Hof van Delft/Voordijkshoorn toegevoegd. Omdat dit al de grootste wijk is en vele verschillende buurten kent, wordt de wijk vanaf 2009 gesplitst in Voordijkshoorn/Harnaschpolder en Hof van Delft. De financiële en organisatorische consequenties hiervan zijn in het kader van de programmabegroting 2009 - 2012 belegd. Ook zal met ingang van 2009 de Geerweg als buurt bij de Binnenstad worden betrokken (nu behoort het nog tot Vrijenban), waarmee de bewoners in de Binnenstad nadrukkelijker aandacht krijgen naast het economische en culturele karakter van het stadscentrum.

De wijk Wippolder bestaat ook uit veel verschillende buurten met een eigen problematiek en dynamiek in de buurten. Bovendien vinden er in deze wijk twee grote gebiedsontwikkelingen plaats: TU-gebied (incl. TNO) en Schieoevers. Deze gebiedsontwikkelingsprogramma's kennen hun eigen projectorganisaties. Het is noodzakelijk de projectorganisaties voor de gebiedsontwikkelingsprocessen goed te verbinden met het proces en de organisatie van de wijkaanpak. Dit om te voorkomen dat de bewoners op een door hen ervaren botsende of dubbele wijze worden benaderd door de gemeente en de partners en er zorg voor te blijven

⁷ De evaluatie van de wijkbudgetten in 2005 gaf geen aanleiding deze verdeelsleutel ter discussie te stellen

dragen dat hun wensen en behoeften een belangrijk vertrekpunt blijven vormen bij wat er in hun woon- en leefomgeving gebeurt.

Ook een groot deel van Voorhof valt onder de organisatiestructuur van de projectorganisatie voor de herstructurering van de Poptahof. Hoewel dit niet eenvoudig is gebleken, zijn belangrijke uitgangspunten van de werkwijze van de wijkaanpak van invloed geweest op de wijze waarop het herstructureringsproces vorm krijgt en ook nog wordt gegeven.

In de Binnenstad bestaan binnenstadsmanagement en het proces van de wijkaanpak nog steeds naast elkaar. Op dit moment is er een zekere spanning tussen de wijze waarop bewoners vanuit deze beide werkwijzen worden benaderd en waarop er aandacht is voor hun behoeften en wensen. Het belang van het meer samengaan van de twee werkwijzen wordt daarom nu breed onderkend. Initiatieven zijn er daarom op gericht om de twee werkwijzen meer te vervlechten. De aandacht voor het woon-en leefklimaat van de binnenstadsbewoners zal hiermee ook sterker worden. Mogelijk is het ook wenselijk om te voorzien in de inzet van welzijnswerk in de Binnenstad. Thans is er geen inzet van opbouwwerk en sociaal cultureel werk, en er is slechts een zeer beperkte inzet ten behoeve van tieners en jongeren die in de Binnenstad wonen, maar deze in groten getale ook bezoeken.

Wat gaan we doen

- Projectorganisaties rondom gebiedsontwikkelingen of herstructureringen te verbinden met het proces van de wijkaanpak in de wijken. Veelal betreft het hier de combinatie tussen fysiek ingrijpen vanuit projecten en sociaal-economische activiteiten van het wijkprogramma. Dit wordt georganiseerd op het niveau van de projectleiders en de wijkcoördinatoren
- De inzet op de leefbaarheid van aandachtsbuurten gezamenlijk met partnerorganisaties bepalen. De gebiedsagenda van de Woonvisie vormt daarbij het uitgangspunt. Voor 2009 zijn dit de 4 aandachtsbuurten in de Buitenhof, Bomenwijk en Poptahof. Monitoren van de voortgang en bijstellen van de inzet gebeurt jaarlijks
- De incidentele inzet van 16 uur per week opbouwwerk in de wijk Voordijkshoorn/Harnaschpolder met ingang van 2010 structureel beleggen en onderdeel maken van de productafspraken van de BWD (uitbreiding van structurele middelen per 2010)

3.6 Stedelijk beleid en de wereld van de wijken en buurten

Voor een goed beeld van de invloed van het samenwerken in de wijken is het ook van belang aandacht te hebben voor de wijze waarop dit in de interne organisaties van de gemeente en de partners meer recentelijk zijn beslag heeft gekregen. In het gemeentelijke apparaat loopt daarbij vooral het organisatieontwikkelingstraject dat stadsbeheer heeft doorgemaakt in het oog. Vanaf 2005 is hard gewerkt aan het tot stand brengen van een meer wijkgerichte wijze van opereren van stadsbeheer, en met resultaat. De kwaliteit van en de waardering voor het beheer van de openbare ruimte heeft zich op positieve wijze ontwikkeld. Hierbij moet worden gedacht aan de systematiek van beeldkwaliteit in de openbare ruimte en daaraan gekoppelde gegevens uit de DIP enquêtes. Bij de partners is een in het oog lopende ontwikkeling het organisatieontwikkelingstraject dat vanaf 2007 door de BWD in gang gezet is. Zij is haar wijkgerichte organisatie gestart in de tweede helft van 2008. Ook de vorming van de jeugdgezondheidsteams (tegenwoordig Centra voor Jeugd en Gezin) voor iedere wijk is een vermeldenswaardige ontwikkeling in dit verband.

Interessant is ook de ontwikkeling die de corporaties hebben doorgemaakt waarmee steeds meer aandacht is gekomen voor het belang van de leefbaarheid, naast de andere belangrijke taken die zijn gericht op het reilen en zeilen in de eigen woningvoorraad. Dit is ook zichtbaar in de nieuwe samenwerkingsverbanden die zijn ontstaan in buurten, zoals Woonbron en de

gemeente in de PPS Poptahof of de beheersafspraken tussen Vestia en gemeente in de Bomenwijk.

Het goed kunnen formuleren van beleid en beleidsambities vraagt voeding vanuit de wijken en buurten over wat er leeft en speelt. Aan de andere kant kunnen veel problemen en wensen in de wijken en buurten niet opgepakt worden zonder het formuleren of herdefiniëren van stedelijke beleidskaders. En het realiseren van beleidsambities vraagt om een uitwerking van deze ambities naar concrete acties en activiteiten in de wijk en buurt op een wijze die aansluit bij wat er in die wijk speelt en leeft. Om al deze redenen is het van groot belang dat de wereld van het stedelijk beleid en de wereld van de wijken en buurten goed verbonden worden.

Er zijn volop mogelijkheden om deze twee werelden beter te verbinden. Zo is er vooral snelheid nodig in het benutten van deze mogelijkheden. Dit vraagt om een goede interactie en een hechte samenwerking tussen de beleidsprofessionals op het stedelijk niveau en de professionals actief op het wijkniveau. In de werkwijze zoals deze tot kort geleden vorm heeft gekregen, deze interactie en samenwerking nog onvoldoende invulling gekregen. Gelukkig zijn er ontwikkelingen gaande die in de goede richting gaan. Een daarvan is de focus op de intensievere samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie op managementniveau van de vier beleidsprogramma's (Wonen, Zorg en Welzijn, Integratie en Inburgering, Integrale Veiligheid en Jeugd en Onderwijs) en het programma Samenwerken in de wijken (de wijkaanpak). Ook in de samenwerking tussen Wijkzaken, Stadsbeheer, Milieu en Mobiliteit worden de werelden van de beleidsambities en de wereld van de wijken steeds beter verbonden. Daarnaast wordt de sector TOR (Toezicht Openbare Ruimte) in de nabije toekomst in toenemende mate een belangrijke speler in de openbare ruimte van wijken en buurten rond handhaving, maar ook door preventie (alleen al door regelmatig zichtbaar te zijn).

Wat gaan we doen

- Analoot aan de samenwerking tussen Wijkzaken en Stadsbeheer, Milieu en Mobiliteit, wordt vanaf 2009 de focus gelegd in de groeiende samenwerking met de maatschappelijke programma's (Jeugd en Onderwijs, Wonen Zorg en Welzijn, Integrale Veiligheid en Integratie en Inburgering) als mede de sector TOR, om daarmee meer verbinding en samenwerking te krijgen in het realiseren van beleidsambities in wijken en buurten

3.7 Werkwijze gemeengoed bij bewoners

Er is na 10 jaar wijkaanpak sprake van breed gedragen cultuur van samenwerken bij zowel bewoners als professionals. Ook wordt het belang van vraaggericht en resultaatgericht werken breed onderkend en wordt op allerlei wijzen getracht vorm en inhoud te geven. Het is hier van belang om stil te staan bij de mate waarin de werkwijze gemeengoed is geworden, de mate waarin de belangrijkste uitgangspunten van de werkwijze omarmd worden en de werkwijze verankerd is bij bewoners. In de vorige paragrafen lag de aandacht met name bij de professionele spelers in het wijkaanpakproces.

Bewoners accepteren het steeds minder als zaken die hun leef- en woonomgeving betreffen niet in een goede samenspraak worden gerealiseerd; dit druist in tegen hun beleving van de rol die hen behoort toe te komen. Tegelijkertijd staan een aantal ontwikkelingen en trends in bijvoorbeeld opvattingen over de rol van de overheid en de rol van burgers op gespannen voet met de mate waarin bewoners uiteindelijk betrokken (willen) zijn, verantwoordelijkheid en eigen initiatief (kunnen en willen) nemen voor zaken die hun eigen woon- en leefomgeving betreffen. De participatie van bewoners neemt dan ook vaker de vorm aan van af en toe meedenken (soms teveel in de vorm van het 'men vraagt, wij draaien principe'), bijdragen aan het signaleren van problemen, soms meebeslissen en veel vaker (bijdragen

aan) het organiseren van activiteiten en initiatieven. Van belang is hierbij te realiseren dat niet iedereen in staat is verantwoordelijkheid te nemen.

Politiek is al jaren de wens te komen tot een grotere mate van eigen initiatief van bewoners en zelfs grotere vormen van zelfbeheer. De gemeente moet daartoe bereid zijn om invloed over te dragen. Overigens mag niet onderschat worden de omvang en impact van de jaarlijks vaak zeer wisselende groep(-en) bewoners die zich op enigerlei wijze actief inzetten voor de wijk, buurt of straat: in een bewonersoverleg, werkgroep, een wijkkrantredactie, ten behoeve van de organisatie van een straat- of buurtfeest of een verkeersactie, deelname aan een kunst in de wijken project, door een buurman of buurvrouw behulpzaam te zijn op een moment dat dat nodig en welkom is, of slechts door het actief vervullen van een ogen- en orenrol en het melden van klachten en problemen in de openbare ruimte. Het zijn al deze vormen van inzet van bewoners die een essentieel onderdeel vormen van de ruggengraat van het wijkgericht werken.

Vanuit de gemeente en de partners is het organiseren van inspraak, dialoog en interactieve beleidsvorming inmiddels gemeengoed. Als het gaat om het daadwerkelijk aangaan van samenwerking met bewoners als partners en coproducten, is dit toch minder vanzelfsprekend. Veel vaker bieden de gemeente en partners in het kader van het samenwerken ruimte aan bewoners bij het samen bepalen wat er gedaan moet worden om een bepaald probleem of wens op te pakken en bieden zij ondersteuning bij het faciliteren en ondersteunen van eigen initiatief van bewoners. Wensen van bewoners die willen meebetalen aan de openbare ruimte om betere groenvoorzieningen te krijgen, worden door partners en gemeente niet gehoord of gekend. Terwijl we in het kader van betrokkenheid en burgerschap dergelijke initiatieven moeten proberen op te pakken. Welke vorm(en) van samenwerken met bewoners uiteindelijk ten doel kan en moet worden gesteld en wat daarin gezien ook de ontwikkelingen en trends in de opvattingen over de rol van de overheid en burgers een haalbare kaart is, zijn dan ook gerechtvaardigde vragen waarop een eenduidig antwoord niet mogelijk is.

Wat gaan we doen:

- Het verder uitbouwen van de relaties met (formele en informele) bewonersgroepen, bewonersoverleggen en actiegroepen in de stad.
- Voor Delft betekent het principe van een wijkcontract dat er met ingang van 2010 gestart wordt met 2-jaarlijkse wijkprogramma's. Hierin stellen we samen met partners een agenda, projecten en activiteiten vast, die gezamenlijk worden ondertekend en gepresenteerd aan de wijk.
- In het kader van de Wmo moeten we burgers en bewoners betrekken bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Deze wijze van participatie is bij wet geregeld via de Wmo. De gemeente organiseert hiervoor een Wmo raad en clusteroverleggen (te weten: panel gehandicapten, jongerenraad en overleggen op het niveau van de wijk). Het cluster voor wijken en buurten als formeel inspraakorgaan, gaan we koppelen aan de reeds bestaande bewonersoverleggen. Met behulp van jaarlijks terugkerende Wmo-onderwerpen op de agenda kunnen deze bestaande, geformaliseerde bewonersoverleggen fungeren als overleg en inspraakorgaan vanuit de Wmo kaders. Invulling hiervan vindt plaats vanaf 2009
- In samenwerking met bewoners gaan we in 2009 en 2010 meer activiteiten en plekken creëren waarin bewoners elkaar spontaan kunnen ontmoeten. Ontmoeten creëert hier een gevoel van familiariteit en thuis voelen, maar kan ook leiden tot kapitaalcrachtige en duurzame sociale relaties
- Samen met bewoners wordt invulling gegeven aan de waardering van de speelruimte van jonge kinderen tot tieners door onder andere de invoer van de digitale speelkaart (onderdeel nota Ruimte voor Spelen)

- Om bewoners completer, begrijpelijker en sneller van dienst te zijn wordt er vanaf 2009 een communicatiemedewerker aangesteld die de processen in het afhandelen van brieven, e-mails, klachten stroomlijnt
- We gaan experimenteren met kleinschalige vormen van zelfbeheer van voorzieningen in de openbare ruimte door bewoners

3.8 De verbindende rol van de wijkcoördinatoren

Het hoeft geen betoog dat de wijkcoördinatoren een belangrijke spil zijn in het gehele wijkaanpakproces als ook in de doorontwikkeling ervan. Hun rol, competenties en positionering zijn echter kort na de start van het wijkgericht werken bepaald en sindsdien formeel nooit meer herijkt. Wel is hun rol door de jaren heen aanzienlijk veranderd. Gezien alle veranderingen en ontwikkelingen in het wijkgericht werken en in de context daarvan, is het kritisch bezien en herijken van hun rol, competenties en positionering nu wenselijk. Immers, met de wijze waarop zij opereren gezien hun spilfunctie kunnen zij een belangrijke bijdrage leveren aan het stevig staan voor de toekomst van het samenwerken in de wijken.

De functie is eind jaren negentig in het leven geroepen. Van een licht coördinerende rol vooral gericht op het in gang zetten van activiteiten en initiatieven met bewoners ten behoeve van schone, hele en veilige en sociale wijken, heeft deze zich vanaf 2004/2005 ontwikkeld tot een steeds zwaardere coördinerende rol meer gericht op het brede terrein van wijk- en buurtontwikkeling en wijkbeheer. Ook ging de wijkcoördinator een steeds sterkere adviserende rol vervullen vanuit de kennis en inzichten over de wijk en buurten en over de bewoners. Adviserend ten aanzien van projecten, beleid en initiatieven van collega-professionals in de gemeente en bij de partners en ten aanzien van interactieve beleidsvormingsprocessen en andere participatieprocessen.

Sinds 2007 is er sprake van een merkbaar groeiende behoefte aan het verbinden van de wereld van het stedelijk beleid en de wereld van de wijken en buurten, aan afstemming tussen het wijkaanpakproces en andere in de wijken en buurten plaatsvindende processen van gebiedsontwikkeling en herstructurering, en aan het tot stand brengen van samenhang en afstemming tussen de steeds sterker wordende projecten- en initiatievendruk in de wijken en buurten.

Hoofdstuk 4 Financiën

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de financiële middelen die tot het budgethouderschap vallen van het programma Samenwerken in de wijken en het vakteam Wijkzaken. In de laatste paragraaf wordt specifiek ingegaan op de rol en de toekomst van de wijkbudgetten, met name de mogelijke consequenties en risico's indien de ISV 3 gelden wegvallen met ingang van 2010.

4.2 Overzicht van financiën

In het onderstaande schema is inzichtelijk gemaakt welke bedragen besteed worden en besteed gaan worden voor de ontwikkeling van de wijkbudgetten, wijkcoördinatie, projecten en nieuw beleid.

	2009	2010	2011	2012
<u>Wijkbudgetten</u>				
Wijkbudget Algemeen	68.152	68.167	68.416	68.286
Wijkbudget Algemeen (Bemiddeling en Mediation)	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
- Bemiddeling en Mediation	25.000	25.000	25.000	25.000
Wijkbudget Binnenstad	88.181	88.181	88.181	88.181
Wijkbudget Vrijenban	94.182	94.251	94.240	94.254
Wijkbudget Hof van Delft/Voordijkshoorn	138.963	138.963	138.963	138.963
Wijkbudget Harnaschpolder (nieuw beleid 2009)	15.000	15.000	15.000	15.000
Wijkbudget Tanthof	98.801	98.801	98.801	98.801
Wijkbudget Voorhof	147.813	147.813	112.813	112.813
Wijkbudget Buitenhof	164.705	164.705	129.705	129.705
Wijkbudget Wippolder	85.530	85.530	85.530	85.530
Bezuiniging ivm wegvallen ISV	0	-360.000	-360.000	-360.000
Verschil jaarlijkse storting vs onttrekking	-7.048	-7.132	62.630	62.746
	894.279	534.279	534.279	534.279
<u>Wijkcoördinatie</u>				
Coördinatie wijkbeheer (wijkzaken)	646.879	647.147	648.671	650.766
Coördinatie wijkbeheer Harnaschpolder (nieuw beleid 2009, wijkzaken)	80.000	80.000	80.000	80.000
Coördinatie wijkbeheer (projectondersteuning)	65.626	65.665	65.876	66.135
Coördinatie wijkbeheer (projecten)	60.165	60.194	60.348	60.534
Overige kosten	22.040	22.031	21.810	21.998
	874.711	875.037	876.705	879.433
<u>Ondersteuning opbouwwerk</u>				
Speelbalprojecten	28.000	28.000	28.000	28.000
	28.000	28.000	28.000	28.000
<u>Ruimte voor spelen</u>				
<i>Investerings:</i>				
Bewaakte speeltuin nieuwe stijl Wippolder	200.000			
Bewaakte speeltuin nieuwe stijl Buitenhof		250.000		
Speelplekken	0	100.000	100.000	0
	200.000	350.000	100.000	0
<i>Exploitatie:</i>				
Onderhoud speelplekken	50.000	50.000	75.000	75.000
Exploitatie 2 bewaakte nieuwe speeltuinen	50.000	100.000	100.000	100.000
Vervanging	50.000	50.000	50.000	50.000

	150.000	200.000	225.000	225.000
<u>Budget voor communicatie en briefverkeer</u>				
Communicatiemedewerker (nieuw beleid 2009)	50.000	50.000	50.000	50.000
	50.000	50.000	50.000	50.000
<u>Ontmoetingen/ontmoetingsplekken</u>				
Ontmoetingsplekken (nieuw beleid 2009)	150.000	150.000	0	0
	150.000	150.000	0	0
<u>Wijkwebs</u>				
Wijkwebs	80.000	80.000	80.000	0
	80.000	80.000	80.000	0

Toelichting:

In het overzicht zitten 2 bijzondere posten die hieronder worden toegelicht.

- Bezuiniging in verband risico mogelijk wegvallen ISV

Dit is een tegenvaller op het moment dat het ISV wegvalt. € 360.000 per jaar. Hiervoor dient een oplossing gevonden te worden voor 2010.

- Verschil jaarlijkse storting vs onttrekking

Dit is het verschil wat jaarlijks in de wijkreserve wordt gestort versus hetgeen wat jaarlijks wordt onttrokken om de wijkbudgetten te dekken. In 2009 en 2010 moet er jaarlijks ruim € 7.000 worden gekort op de wijkbudgetten, vanaf 2011 kan er ruim € 62.000 worden toegevoegd aan de wijkbudgetten.

Jaarlijks wijkbudget inclusief bovenstaande correctie (dit is exclusief eventuele restantbudgetten uit 2008).

:

2009: € 879.279 (inclusief € 360.00 ISV)

2010: € 519.279 (exclusief € 360.000 ISV)

2011: € 519.279 (exclusief € 360.000 ISV)

2012: € 519.279 (exclusief € 360.000 ISV)

4.3 De rol en de toekomst van het wijkbudget

In 2005 is de rol, functie en werking van de wijkbudgetten geëvalueerd. Anders dan het laten vervallen van het onderscheid tussen het wijkbudget en het knelpuntenbudget was er toen geen aanleiding om wijzigingen voor te stellen.

De bestedingen uit de wijkbudgetten nemen snel toe sinds 2006. Dit heeft een aantal achtergronden. De uitvoering van stedelijke beleidsambities (bijvoorbeeld het uitvoering geven aan de nota ruimte voor spelen, de WMO nota en de WZW nota) kunnen niet volledig gefinancierd worden vanuit reguliere budgetten en vragen ook inzet van wijkbudget. De afstemming van de uitvoering van grotere projecten op wensen van bewoners vraagt ook inzet vanuit wijkbudget om de projectbudgetten sluitend te krijgen. Natuurlijk speelt ook mee dat bewoners met hun wensen en problemen de weg naar de wijkaanpak beter weten te vinden en er daardoor meer initiatieven in gang gezet worden.

Niet verwonderlijk is het daarom dat in 2007 het jaarbudget van twee wijken sterk is overschreden. Ook het jaarbudget voor de ondersteuning van het algehele wijkaanpakproces (wijkbudget algemeen) is in 2007 sterk overschreden. Door herbestemming van de ruimte in de wijkreserve kon dit echter in 2008 nog goed worden opgevangen. Daarbij komt er in 2007 een bezuiniging heeft plaatsgevonden op de wijkreserve.

Gezien de voorgestelde besteding van het wijkbudget 2008 (zie wijkprogramma's 2008) wordt voorzien dat de besteding van het wijkbudget nog sterker zal groeien. De ruimte om

geld te kunnen inzetten om snel tegemoet te komen aan wensen en behoeften van bewoners wordt zo aardig ingeperkt. Daar komt nog bij dat een derde van jaarlijkse voeding van de wijkreserve wegvalt als Delft geen ISV-3 -gelden krijgt toegekend vanaf 2010 en dit niet automatisch opgevangen kan worden door toekenning van budget vanuit de algemene middelen. Hier is al melding van gemaakt in het kader van de programmabegroting 2009 en verder. Ook het effect van het wegvallen van de EZH middelen voor 'Investeren in de Wijken' en de bezuinigingen van de afgelopen jaren wordt voelbaar. Door deze ontwikkelingen komt de functie (vooral dus de specifieke functie van het wijkbudget – de aanjagende rol van het wijkbudget – die het wijkbudget in de werkwijze heeft) onder druk te staan.

Hoofdstuk 5

Met samenwerken in de wijken stevig de toekomst in

5.1 Inleiding

De centrale vraag van deze nota is op welke wijze het samenwerken in de wijken stevig de toekomst in kan gaan. Na het kritisch beschouwen van de werkwijze vanuit een aantal invalshoeken, lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat de wijze waarop het samenwerken in de wijken vorm heeft gekregen grotendeels voldoet. Het oorspronkelijke doel waarmee de wijkaanpak is gestart is in feite ook nog steeds actueel. Het investeren in het verbeteren en op orde houden van het woon- en leefklimaat van de wijken van Delft en dit in nauwe samenwerking willen doen met beleidsmakers, bewoners en professionals. De hoofddoelstelling in deze nota Samenwerken aan sterke wijken voor alle Delftse wijken en buurten is:

“Samenwerken aan sterke wijken door het bevorderen en stimuleren van stijgingsprocessen (bewoners komen vooruit in hun buurt/wijk) en processen van binding (bewoners voelen zich thuis, zijn betrokken bij de wijk/buurt en elkaar)”

Sterker dan destijds is het nu van belang de samenwerking te richten op het realiseren van aantrekkelijke, sociaal sterke, kindvriendelijke, groene en zorgzame wijken en buurten. Deze samenwerking is ook gericht op het bevorderen van processen van sociale stijging en binding in wijken en buurten, vooral in de aandachtbuurten. Hiermee komt het aangaan van complexere samenwerkingsverbanden centraler te staan. Van groot belang is dat dit niet ten koste gaat van de aandacht voor en de inzet die gemoeid is met het voortzetten van de signalerende, agenderende en programmerende rol van de wijkaanpak. Ook is het belangrijk om de innoverende rol die nu van de werkwijze uitgaat te behouden. Waarmee het goede dat is bereikt wel behouden wordt. Om stevig de toekomst in te gaan moet er vanuit drie invalshoeken een slag gemaakt worden met het samenwerken in de wijken. Deze zijn vertaald naar vier doelstellingen.

5.2 Doelstelling 1: Meer kennis over en inzicht in de wijken en buurten

Het verwerven en bijeenbrengen van kennis over en inzichten in de wijken en buurten en de bewoners, en het bijdragen aan het benutten daarvan in het proces van samenwerken in de wijken, moet gaan behoren tot de kerntaken van de werkwijze. Het team van wijkcoördinatoren zal een nog nadrukkelijker rol moeten spelen in het organiseren van de processen die nodig zijn om deze kennis en inzichten te verwerven en bijeen te brengen, en vervolgens bij te dragen aan het benutten ervan door andere afdelingen in de gemeente en partners. Dit vraagt ook dat wat er speelt en leeft in de wijken meer en beter geanalyseerd wordt door de bril van de stedelijke beleidsambities.

De kennis en inzichten over de wijken en buurten is een sleutel tot het verbinden van de wereld van het stedelijk beleid en de wereld van de wijken en buurten. Als in het proces waarlangs de kennis en inzichten verworven worden beleidsprofessionals en partners nadrukkelijk worden betrokken, kan dat gelijk bijdragen aan het tot stand brengen van de verbinding tussen die twee werelden. Met de grotere kennis en inzicht in wat er leeft en speelt in de wijken, kan de signalerende en agenderende rol vanuit de wijken en bewoners meer kracht worden bijgezet.

Goede kennis van en inzicht in wat er leeft en speelt in de wijken en buurten is ook nodig voor het bepalen welke buurten en bewoners extra aandacht behoeven en wat de aard is van problematiek die gezamenlijk aangepakt dient te worden. Alleen zo is het mogelijk om tot goed maatwerk te komen voor de aanpak van problemen in die buurten.

Het vergroten van de kennis en inzicht over wat er leeft en speelt in wijken en buurten zal ook vragen om in beeld te brengen wat er speelt achter de voordeur. De zogenaamde 'straat tot straataanpak', die nu uitgewerkt wordt, kan daarin een goede rol spelen. De wijze waarop thans het proces tot het opstellen van de wijkbarometers 2008 en stadsbarometer wordt vormgegeven kan gezien worden als een stap in het geven van een vervolg aan deze uitdaging.

5.3 Doelstelling 2: Verdiepen en verbreden van de samenwerking

Om stevig de toekomst in te gaan moet complexe problematiek met een groter aantal partijen het hoofd worden geboden. Dit geldt in het bijzonder voor de gewenste aanpak van aandachtbuurten. Vrijblijvende, incidentele en kortdurende samenwerkingsverbanden volstaan daarbij over het algemeen niet. Een verdieping en verbreding van de samenwerkingsverbanden is dus aan de orde en die samenwerkingsverbanden zullen over het algemeen over een langere periode, vaak meerdere jaren, moeten worden voortgezet. In deze samenwerkingsverbanden past het om gezamenlijke programma's te formuleren en gezamenlijke investeringsafspraken te maken. De aanpak van de vier aandachtbuurten in de Buitenhof die nu gestalte krijgt, dient te worden beschouwd als een pilot project in de beoogde verdieping, verbreding en verbinding van de samenwerkingsverbanden.

5.4 Doelstelling 3. Verbindende rol van de wijkcoördinatoren

Voor goed en beter samenwerken in de wijken is het van belang dat de wijkcoördinatoren een verbindende rol gaan vervullen. Deze regierol moet worden gericht op:

- het verwerven en bijeenbrengen van kennis en inzicht in wat er leeft en speelt in de wijken
- het verbinden van de wereld van stedelijk beleid en de wereld van de wijken en buurten en daarmee een bijdrage te kunnen leveren aan het realiseren van de stedelijk bepaalde beleidsambities
- het afstemmen in de wijk en buurten tussen het wijkaanpakproces en de daarin plaatsvindende gebiedsontwikkelingsprocessen en herstructurering
- het zorg dragen voor samenhang tussen de vele projecten en initiatieven in de wijken en buurten
- het ondersteunen van de uitvoering van stedelijk beleid in verdiepte en verbrede samenwerkingsverbanden voor de aanpak van complexe problematiek in de wijk en buurten

Dit vraagt om het in positie brengen van de wijkcoördinatoren in deze verbindende rol en het in gang zetten van een ontwikkeltraject daartoe. De wijkcoördinatoren vervullen een regierol in de wijken en buurten op sociaal-economisch gebied. In bepaalde situaties, waaronder de complexere problematiek in aandachtsbuurtten, is die regieopgave dusdanig breed en complex dat er meer nodig is dan een verbindende rol van de wijkcoördinatoren. In deze aandachtsgebieden vormen (senior) projectleiders logische samenwerkingpartners waarmee ook de regie op het sociaal-economische terrein wordt geborgd, naast het verbinden. Afhankelijk van de problematiek, wordt maatwerk gezocht en geboden in de regierol.

5.5 Doelstelling 4: Differentiëren op zowel proces als inhoud

In alle buurten blijven werken vanuit analyse en doen wat nodig is. In een aantal wijken toegaan naar een plusprogramma en maatwerk bieden.

Tot besluit: deze vier doelstellingen geven richting aan het proces hoe het samenwerken in de wijken stevig de toekomst kan ingaan. Deze doelstellingen en de genoemde activiteiten

worden samen met partnerorganisatie en bewoners vanaf 2009 uitgewerkt, opgepakt en gerealiseerd.